



De Boskrant

mei - juni

1986

ISSN 0773 137X

2-maandelijks tijdschrift

16 jg. nr. 3

Mededelingsblad van de Vlaamse Bosbouwvereniging
Geraardsbergse steenweg 267
9231 Gontrode

De Boskrant

mei-juni 1986

ISSN 0773 137X

2-maandelijks tijdschrift
16de jg. nr.3

REDAKTIERAAD :

Boury, F.
Coppens, H.
De Bruycker, P.
De Schuyter, J.
De Wever, B.
De Wulf, R.
Dua, V.
Geldhof, P.
Lust, N.
Maertens, Ph.
Meuleman, B.
Roekaerts, M.
Roggeman, G.
Roskams, P.
Saey, F.
Van Boghout, E.
Vanden Bilt, V.
Van Haeren, R.
Van Look, K.
Van Miegroet, M.
Van Slycken, J.
Vitse, Th.

EINDREDAKTIE :

Dua, V.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Lust, N.

V.B.V.

Geraardsbergse steenweg 267
9231 Gontrode

Tel. 091/52.21.13

ABONNERING :

Pers.abonnement 350,-
Studenten 200,-

te storten op
P.C. 000-1027867-55

inhoud

Redactioneel	1
Bronbossen	2
3 000 gulden subsidie bij de aanleg van snel- groeiend bos of, eigen hout is goud waard	5
Beleid :	
Naar een toekomstig Europees bosbeleid ?	10
Houtverkopen in 1984 in het Vlaamse Gewest	11
Uit de provincie :	
Gemeente Kalmthout : Overeenkomst tot in- stelling van een bosreservaat	12
Provincie Limburg : Verkoop van hout in de onderworpen bossen in 1985	13
Uit de Vereniging :	
Verslag van de Algemene Vergadering van de Vlaamse Bosbouwvereniging v.z.w.	15
Recht op Antwoord	18
Buitenland :	
Togo - een land voor bosbouwers ?!	20
De Biologische Waarderingskaarten van België	22
Info	24

redactioneel

St. Anna heeft toegeslagen ...

Na maandenlang palaberen is er dan toch een begroting voor 1986 gekomen !

Bezuinigingen hingen tot vorige maand als een zwaard van Damocles boven onze hoofden. Het zwaard is nu gevallen en het bleek eigenlijk een forse hakbijl te zijn, die zijn sporen vooral in de "zwakke", sociale sectoren zal nalaten : onderwijs, sociale zekerheid, gezondheidszorg, openbare besturen, ... zwarte tijden breken aan !

Tegenover deze sociale onzekerheid verdwijnt de positie van de groene sectoren grotendeels uit de belangstelling en de media hebben er dan ook weinig of geen aandacht aan besteed. Reden te meer om eens te snuisteren in het nieuwe begrotingsvoorstel. Daaruit blijkt dat voor het begrotingsjaar 1986 90 miljoen frank wordt voorzien voor verwerving van openbare bossen, viswateren en natuurreservaten. In 1984 bedroeg dit nog 175 miljoen frank, in 1985 was dit reeds gedaald tot 100 miljoen frank. Dus ook hier gaat het verder bergaf Verrassend daarentegen zijn de bijdragen aan privé-natuurverenigingen voor verwerving en beheer van natuurgebieden : deze toelagen bedroegen in 1984 en 1985 4 miljoen frank en dit werd voor 1986 opgetrokken tot 10 miljoen frank !

Welke konklusies moeten we daaruit trekken ? Eerst en vooral dat de overheid blijkbaar van plan is zijn aankooppolitiek van bossen en natuurgebieden verder af te bouwen. Verder dat de "privatiserings"-drang ook in de groene sectoren doordringt !

Gaan we dan terug naar het vroegere natuurbeschermingsmecenaat, waarbij adel en gegoede burgerij, via donnaties, brokjes natuur "redde", door deze te reserveren als privé-terreinen, waar de gewone burger buitengehouden werd ? Is natuur- en bosbescherming niet eerst en vooral een taak van de overheid, die door aankoop kan garanderen dat ook de sociale functie gevaloriseerd wordt ? Wordt het niet hoog tijd, dat de bevoegde minister zijn beleid terzake eens klaar en duidelijk uiteenzet ? We wachten op antwoord.

Vera Dua



Van het eerste mooie lenteweer wordt nog al eens gebruik gemaakt om een fikse wandeling te maken in een ontlukende en in die tijd bijzonder boeiende natuur. Ter gelegenheid van een dergelijke wandeling in het Zuidvlaamse Heuvelland ben ik er van overtuigd dat menigeen onder u wel eens verwonderd heeft stilgestaan bij de bloemenpracht van een uit zijn rust ontwakend bronbos. Inderdaad behoort dit bostype tot één van de mooiste en rijkste vegetatietypen die we in Vlaanderen rijk zijn. Het loont dan ook de moeite om even de aandacht te richten op dit soort bossen.

Het voorkomen van bronbossen is, zoals de naam het zelf zegt, gebonden aan de aanwezigheid van bronnen. In bredere zin kunnen we ook de bossen die zich bevinden langsheen de bronbeken tot het type bronbos katalogeren. Bronbossen vinden we dus daar waar er bronnen zijn en in Vlaanderen beperkt dit zich tot het Zuidvlaamse Heuvelland en Brabant.

Een bron is een natuurlijke uitvloeijing van grondwater. Zij welt op aan de oppervlakte op die plaatsen waar het scheidingsvlak tussen een waterhoudende zandige laag en een ondoorlaatbare kleirijke laag door het topografische oppervlak wordt doorsneden. Het regenwater dat op de bodem valt, dringt in de bodem, via de onderliggende zandlaag, tot op de kleilaag. De zandige laag doet dienst als natuurlijk waterreservoir. De poriën tussen het zand worden opgevuld met water en op de plaat-

sen waar de zandige laag aan de oppervlakte komt, vloeit water uit de bodem. Het water dat aldus wegvloeit wordt regelmatig aangevuld door nieuwe regens.

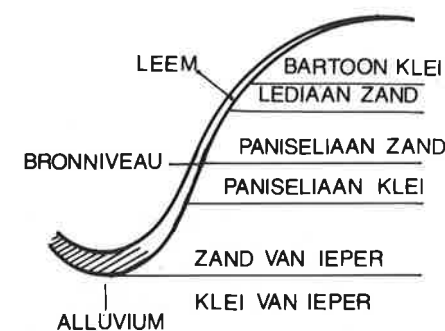
De grenslijn tussen de twee geologische ondergrondse lagen, hier de waterhoudende zandlaag en de ondoordringbare kleilaag, vormt het bronniveau.

In Zuid-Vlaanderen komen de watervoerende zandige laag en de ondoorlatende kleilaag niet direkt aan het bodemoppervlak van de helling, vermits deze bedekt wordt door een leemlaag. Het water moet zich dus eerst een weg zoeken door deze bedekkende laag, die dikker is naarmate de helling minder steil is, vandaar dat de bronnen op wisselende afstand, afhankelijk van de dikte van de leemlaag, van hun echte oorsprong, het geologisch bronniveau, uitvloeien.

In het zuiden, van Oost-Vlaanderen hebben de Zwalm en andere beken door hun eroderende werking het heuvelland ingesneden tot op de bodem van de vallei waar het fijne Zand van Ieper dagzoomt. Hogerop treft men een kleirijke laag aan, namelijk de kleiige basislaag van het Paniseliaan, en nog hogerop vindt men de zandige lagen van het Paniseliaan. In deze laag wordt het regenwater verzameld. Het percolerend regenwater wordt echter gehinderd door de kleilaag en zoekt een uitweg naar de heuvelrand, waarbij het op het oppervlak van de paniselianse klei min of meer belangrijke aders vormt. Wanneer de kleilaag aan de heuvelrand plots ophoudt, zoeken

de wateraders zich doorheen de bedekkende leemlaag een weg naar het topografische oppervlak, waarbij zij het ontstaan geven aan talrijke bronnen en beekjes die ook in de droogste zomers nog water voeren.

In Zuid-Vlaanderen en Henegouwen liggen het overgrote deel van de bronnen op het bronniveau gevormd door het Paniseliaanse Zand en de Paniselianse klei (zie figuur 1).



Figuur 1 : Schematische geologische coupe.

Bronbossen komen veelal voor als geïsoleerde kleine entiteiten. Binnen grotere boscomplexen zoals bijvoorbeeld het Kluisbos, het Muziekbos of het Brakelbos komen zij voor als lintvormige formaties langsheen de bronbeken.

Het kenmerk van de bronbossen is hun grote diversiteit, zowel naar boomsoorten in het hoog- en het hakhout als naar plantensoorten in de kruidlaag.

In globa kunnen we binnen de bronbossen een drietal typen onderscheiden :

* Beekbegeleidende bronbossen

Als boomsoorten in het hooghout komen voornamelijk es, esdoorn en witte abeel voor met een min of meer goed ontwikkelde

struiklaag van witte els, esdoorn, zwarte els, hazelaar met bijmenging van rode kornoelje en gelderse roos.

Deze bossen kunnen variëren van bijna zuiver hooghout tot bijna zuiver hakhout. In vele van deze bossen werd populier ingeplant.

Floristisch komen in deze bossen voornamelijk voorjaarsbloeiërs voor, echte bronbossoorten zijn hier zeldzamer.

Typische voorjaarskruiden zijn speenkruid (*Ficaria verna*), gevlekte aronskelk (*Arium maculatum*), slanke sleutelbloem (*Primula elatior*), muskuskruid (*Adoxa moschatellina*) en bosanemoon (*Anemone nemorosa*).

* Lintvormige formaties in de boscomplexen die voornamelijk bestaan uit beuk, zomereik, es, haagbeuk en tamme kastanje.

Gezien de samenstelling en de dichtheid van deze bestanden is de struiklaag slechts in geringe mate ontwikkeld. Typisch zijn hier wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*), hangende zegge (*Carex pendula*), ijle zegge (*Carex remota*) en gele dovenetel (*Lamium galeobdolon*). Echte bronbossen blijven beperkt tot de oevers van de bronbeken. Indien de beuk overheerst en te dichtgesloten staat ontbreekt de rijke plantengroei.

* Bronbossen s.s.

Bossen met goed ontwikkelde boomlaag bestaande uit es, zomereik, canadapopulier, zwarte els en schietwilg, waarbij het hakhout veelal uit zwarte els bestaat.

Hier zijn de typische plantensoorten goudveil (*Chrysosplenium alternifolium*), bittere veldkers (*Cardamine amara*), reuzepaardestaart (*Equisetum telmateia*) en ijle zegge (*Carex remota*).

Tevens vinden we er frequent pinksterbloem (*Cardamine pratensis*), kruipende boter-

bloem (*Ranunculus repens*), dotterbloem (*Caltha palustris*) evenals een aantal ruigtekruiden zoals engelwortel (*Angelica sylvestris*) en moerasspirea (*Filipendula ulmaria*).

Bronbossen zijn als kleine, complexe en zeer specifieke ecosystemen bijzonder gevoelig voor menselijke verstoringen. De belangrijkste bedreigingen zijn betreding, sluikstorten en sterk doorgedreven ontwatering, waardoor de grondwatertafel drastisch verlaagt en de bronnen opdrogen.

Nu al gebeurt het frequent dat sommige bronnen die vroeger nooit droog kwamen, enkel nog na zware regenval (uiteraard mits de nodige retardatie in rekening te brengen) opborrelen.

Een ernstige bedreiging is tevens de verregaande kanalisatie en "sanering" van de beken. Hierdoor zijn veel typische bronvegetaties verdwenen.

En tot slot heeft ook een verkeerde behandeling of het totaal uitblijven van een behandeling nefaste gevolgen. Een voorbeeld hiervan is het inbrengen van boomsoorten, zoals de beuk, die later onvoldoende in de hand gehouden worden met als gevolg dat de oorspronkelijke boomsoorten verdrongen worden en de typische vegetatievorm van het bronbos verdwijnt. Het behoud van deze bostypes vereist een aangepaste behandeling die er moet op gericht zijn de diversiteit van de boomlaag, de struiklaag en de kruidlaag te behouden.

Dit impliceert selectieve kappingen, die de diversiteit van de boomlaag behouden en een aangepaste ontsluiting bewerkstelligen zodat de struik- en kruidlaag zich

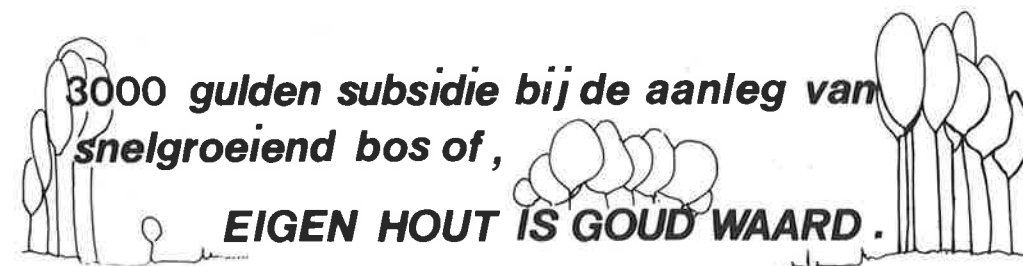
voldoende kunnen ontwikkelen. Boomsoorten zoals beuk kunnen in bepaalde gevallen met goed gevolg ingebracht worden, vooral in die situaties waar de bronbossen deel uitmaken van een groter complex. Er moet dan echter wel over gewaakt worden dat de graad van dichtsluiting niet te hoog wordt en dat hij alle andere boomsoorten niet verdringt.

Bronbossen zijn één van onze mooiste bostypen. Hun behoud ligt de bosbouwer dan ook nauw aan het hart.

P. De Bruycker



Te veel beuk in de Vlaamse Ardennen ?



Inleiding

In de Nederlandse Staatscourant van 21 december 1984 verscheen de "Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos" of kortweg de "3 000 gulden-regeling". Deze regeling is niet te beschouwen als een losstaand feit, maar kadert in het geheel van het zgn. Meerjarenplan Bosbouw. In dit Meerjarenplan geeft de Nederlandse Regering aan welk beleid zij in de toekomst wil voeren in verband met het bos en de bosbouw in Nederland. De planperiode loopt tot het jaar 2000. Zo wil de Nederlandse regering o.a. de bosoppervlakte uitbreiden en de houtproductie opdrijven.

Momenteel groeit er zowat 300 000 ha bos en een 35 000 ha kleinere boomgroepen en rijbeplantingen in Nederland. Deze oppervlakte wil men uitbreiden met 35 000 ha bos, 15 000 ha primair op produktiegericht bos met korte bedrijfstijd en 10 000 km extra weg- en grensbeplantingen.

Ook de zelfvoorzieningsgraad voor hout wil men van 8 % naar 25 % brengen, dit dan vooral dank zij het zgn. snelgroeiende bos. De 3 000 gulden-regeling is één van de manieren om dit doel te bereiken.

De regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos

De beslissing tot deze subsidieregeling gaat uit van de Minister van Landbouw en Visserij, verantwoordelijk voor de bosbouw, en van de Minister van Economische zaken. Deze laatste stelde een fonds van 15 miljoen gulden ter beschikking, wat wijst op het belang van deze maatregel voor de Nederlandse economie (houtverwerkende industrie, tewerkstelling, betalingsbalans). Er kan dus een eenmalige bijdrage worden toegekend van 3 000 f1/ha. Deze bijdrage is bedoeld om het gemis aan inkomsten tijdens de eerste jaren na de aanplant te compenseren.

* Voor wie is deze subsidie en wat zijn de voorwaarden ?

Ieder "natuurlijk of rechtspersoon die krachtens enig duurzaam persoonlijk recht het genot heeft van de grond" kan deze subsidie aanvragen. Dus naast particulieren, gemeenten, e.d. kunnen ook erfpachters en vruchtgebruikers aanspraak maken op de 3 000 f1 regeling.

Natuurlijk moet aan enkele voorwaarden voldaan zijn :

- er moet nieuw bos worden aangeplant, dus geen herbebossing.

- er moet tenminste 0,5 ha bos of 625 m wegbeplanting worden aangelegd.
- alleen populier en wilg komen in aanmerking.
- de aanplant moet vóór 1 mei 1988 gebeuren.
- het bos moet in de periode tussen 15 en 25 jaar na de aanleg worden geveld.
- er moet een subsidie toegekend zijn op grond van de Regeling bijdragen bebossing of de Regeling bijdragen werkgelegenheid in de bosbouw 1984-1985 (zie verder).

* Extra mogelijkheden voor de Randstad !

Van de 15 000 ha snelgroeiend bos worden er 5 000 in de Randstad geplant. De Randstad omvat de grote steden zoals Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht en heeft nu de geringste mogelijkheden tot openlucht(bos)recreatie.

Daarom worden in dit gebied enkel faciliteiten verleend, die o.a. de heterogeniteit bevorderen.

Zo moet de velling van populier en wilg slechts gebeuren tussen het 15de en 40ste jaar. Ook het gebruik van andere boomsoorten is toegestaan, ze moeten echter wel "snelgroeiend" zijn.

Hierbij denkt men vooral aan fijnspar, sitka, lork, Corsikaanse en Oostenrijkse den. Deze plantingen moet men vellen tussen het 30ste en 40ste jaar.

Bijkomende regelingen

* Vrijstelling van herplantplicht.

Het is mogelijk om na het vellen van het snelgroeiend bos de grond terug voor andere doeleinden te gebruiken. Hiervoor

kan de eigenaar gebruik maken van de "Beschikking vrijstelling meldings- en herplantplicht". Hij moet deze vrijstelling aanvragen vóór hij het bos aanplant en het bos dan ook effectief vellen binnen de 25 jaar.

Hierbij wordt vooral gedacht aan landbouwers (overschotten) en aan gemeenten met hun voorlopig niet ingenomen industrie-terreinen, woningsuitbreidingsgebieden, e.d.

* Beschikking bosbijdragen 1983

Wil de grondeigenaar geen gebruik maken van de vrijstelling van herplantplicht, dan kan hij voor het onderhoud en beheer van het bos een bijdrage ontvangen die bestaat uit een vast bedrag van 95 fl/ha en jaar en een tegemoetkoming van 75 % in de uitvoeringskosten van sommige werkzaamheden zoals dunning en snoei. Het bos moet wel minimum 5 ha groot zijn (eventueel meerdere eigenaars samen), er moet een beheersplan zijn en het bos moet opengesteld worden voor het publiek.

* Regeling bijdragen bebossing en Beschikking bijdragen werkgelegenheid in de bosbouw 1984-1985

Eén der voorwaarden om voor de 3 000 fl regeling in aanmerking te komen is een toegekende subsidie in het kader van een der beide regelingen.

De Regeling bijdragen bebossing omvat een tussenkomst van maximaal 80 % in de normaal geachte aanleg- en eerste onderhoudskosten.

De minimale oppervlakte is 0,5 ha (eventueel zelfs meerdere percelen), een maximaal aantal van 625 bomen/ha voor snelgroeiend bos (4 x 4 m) of minimaal 80 bomen over een lengte van 600 m voor weg-

en perceelsgrensbeplantingen.

De Beschikking bijdragen werkgelegenheid in de bosbouw 1984-85 beoogt de bevordering van de tewerkstelling. Er kan tot 90 % subsidie verkregen worden op de werkelijke kosten die min. 100 000 fl moeten bedragen en 70 % van de ingezette arbeidskrachten moet uit langdurig werklozen bestaan.

Deze bijdrage geldt zowel voor bosaanleg, vrijstelling, verpleging, snoei, enz. als voor het onderhoud van wegen en waterlopen. Ook lijnbeplantingen komen in aanmerking.

Rentabiliteit van het snelgroeiend bos

Deze diverse subsidiemogelijkheden zullen ongetwijfeld ook een positieve weerslag hebben op de rentabiliteit. In het kader van haar promotiekampagne rond de 3 000 gulden regeling - eigen hout is goud waard - heeft het Staatsbosbeheer

dan ook verschillende modellen ontwikkeld uitgaande van de in Nederland beschikbare opbrengstabellen voor populier.

Zo zou een populierenaanplanting 5 x 5 m met Robusta, na 15 jaar, met een gemiddeld groeiniveau van 10 m³/ja en ha, tegen de nu gangbare houtprijzen een jaarlijks saldo opleveren van 470 gulden. Bij een groei van 17 m³/ja stijgt dit jaarlijks saldo tot 645 fl.

Niet alleen het Staatsbosbeheer heeft zulke prognosen opgesteld, maar ook een verzekeringsmaatschappij, een houtverwerkend bedrijf en een aanplantingsonderneming. Zij hebben samen de "Nationale Houtbank" opgericht.

Deze wil namelijk in eigen beheer, of voor rekening van of met derden, eventueel in pacht, snelgroeiend bos beheren en exploiteren. Deze "Nationale Houtbank" is zelfs bereid om een jaarlijkse huur van 300 fl/ha voor de grond te betalen.



Niet iedereen is gelukkig met al dat
snelgroeiend bos

Vanuit verschillende hoeken rijzen er ook vragen en protest in verband met de geplande toename van de bosoppervlakte met 15 000 ha snelgroeiend bos. Enkele voorbeelden :

- Wat gaan we met al dat populierenhout doen ? Wanneer het Meerjarenplan zal afgewerkt zijn zoals het gepland is, zal er een jaarlijkse produktie zijn van 600 000 m³ populieren- en wilgenhout. Dus zal er in de toekomst heel wat meer geproduceerd worden dan wat er nu verbruikt wordt.

- Ook met de vrijstelling van de herplantplicht kunnen er problemen rijzen. 15 à 25 jaar is een lange periode voor iemand die niet vertrouwd is met het bos. De vrees is dan ook aanwezig dat in de loop van die tijd de bestemmingsplannen kunnen hierzien worden. Hierdoor kan bijvoorbeeld een tijdelijk bos, dat volgens de wens van de eigenaar terug een agrarische bestemming had moeten krijgen, dan gerangschikt staan onder blijvend bos of recreatiezone. Het komt er voor de eigenaar vooral op aan om hier de juiste administratieve wegen te volgen en dan nog zijn er bepaalde risico's.

- Vele gemeenten staan nogal weigerachtig tegenover het tijdelijk bos. Zij verwachten dat de bevolking zal stijgen wanneer na 15 jaar het aangelegd snelgroeiend bos ineens moet verdwijnen. Ook zijn zij en hun plantsoendiensten niet vertrouwd met bos en bosbouw.

- Zeker vanuit het landschaps- en natuurbeschermingsmidden rijzen er bezwaren. Vooral dan het homogene en tijdelijk aspect van deze "korte omloop"- bossen en

hun ekologische armoede worden als negatief gevoeld.

- Ook de risico's met bepaalde ziekten, zoals bakteriekanker en roest bij populier en watermerkziekte bij wilg, worden bij massale aanplant van een eerder beperkt aantal klonen groter.

De sypopatholoog van het bosbouwonderzoeksstation "De Dorschkamp", M. De Kam, drukte zijn ongerustheid kort en bondig uit als volgt "Al groeit de wilg nog zo snel, de watermerkziekte achterhaalt hem wel !"

Toch nog geen massale aanplant van snel-
groeiend bos

Voor de 3 000 gulden regeling heeft de Minister van Financiën 15 miljoen gulden ter beschikking gesteld, dus goed voor 5 000 ha. Blijkbaar is men over het mogelijk succes van deze regeling iets te optimistisch geweest. Aanvankelijk was de termijn voor het aanvragen van deze subsidie beperkt tot de periode van 21 december 1984 tot 1 mei 1986. Zij is inmiddels verlengd tot 1 mei 1988.

Vooreerst vreesde men dat er een belangrijk tekort zou zijn aan plantsoen, maar uiteindelijk waren er het eerste jaar zeer weinig aanvragen. Daarom startte het Staatsbosbeheer in de loop van het najaar 1985 een grootscheepse promotiekampagne met mooie infofolders, demonstratiedagen, artikels in diverse vakbladen en zo meer.

Minister Braks van Landbouw en Visserij kwam zelfs in het Nederlandse kindertijdschrift toen hij ergens te lande het laatste boompje van een produktiebos plantte !

Bij het Staatsbosbeheer zijn de Heren

Peter Schütz en Piet Steltman (bekend van het programma Ja Natuurlijk) belast met de promotiekampagne snelgroeiend bos. Van Schütz vernam ik dat eind maart dit jaar voor zo'n honderd ha subsidie werd toegezegd. Praktisch iedereen plantte populier en vroeg opschorting van de herplantplicht. De aanvragers behoren vooral enerzijds tot de groep van de landbouwers en anderzijds zijn er heel wat lagere overheden die hun niet-uitgegeven gronden voor woningbouw en industrievestiging, tijdelijk willen bebossen. Ook blijkt dat er vanuit de Randstad, waar de faciliteiten toch belangrijk zijn, slechts een gering aantal subsidieaanvragen binnenliepen.

Tot slot

Het opstellen van een Meerjarenplan met het vastleggen van ideeën en het te voeren bosbouwbeleid moet toch als positief ervaren worden. Bovendien zijn de eerste

stappen gezet om dit plan tot uitvoering te brengen.

Het terug uit de vergeethoek halen van één der 3 functies van het bos, nl. de houtproduktie, en het belang dat de Nederlandse regering hecht aan een meer rendabele bosbouw zullen ongetwijfeld bijdragen tot het behoud en eventuele verhoging van de bosoppervlakte in Nederland.

Meer over de andere aspecten, zoals recreatie, natuurbeheer van het Meerjarenplan, krijgt u te lezen in een volgend nummer van de Boskrant.

J. Van Slycken

Rijksstation voor Populierenteelt
Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek-
Gent

Bronnen :

- Tijdschrift "Populier"
- Tijdschrift "Tuin- en Landschap"
- Infofolders "De verrassende mogelijkheden van snelgroeiende bossen"
- Het Meerjarenplan Bosbouw



NAAR EEN TOEKOMSTIG EUROPEES BOSBOUWBELEID ?

Het bosbouwbeleid in de E.E.G. vormt een onsamenhangend geheel. De verschillende visies op het bosgebruik en bosbeheer, evenals de onregelmatige bosverdeling, vormen onoverkomelijke struikelblokken voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijke bosbouwstrategie.

Een algemeen Europees bosbouwbeleid, in het bijzonder binnen de E.E.G., dringt zich echter op om de bosbouwkundige en houtbevoorradingproblemen efficiënt en gezamenlijk op te lossen.

De houtproductie kan de toenemende vraag naar houtprodukten niet volgen en zal daarom in het toekomstig bosbouwbeleid de grootste aandacht krijgen. De behandeling van het Europese bos zal echter, ondanks het streven naar een hogere houtproductie, vooral moeten afgestemd zijn op het behoud van het bos en van de standplaatsproductiviteit. Zij vormen immers de garantie voor de continuïteit van de houtproductie.

Een hogere houtproductie zal moeten uitgaan van een betere behandeling en een beter beheer van de bestaande bossen, een uitbreiding van het bosareaal (bebossen van marginale landbouwgronden en braakliggende gronden), het oplossen van specifieke bosbouwkundige problemen (bosbrand- en ziektebestrijding, vermindering zure neerslag, ...) en een efficiënter gebruik van de houtafvallen.

Een bospolitiek, gefundeerd op een aangepaste boswetgeving, moet de eigenaars in staat stellen hun bossen rendabeler te beheren en ze meer open te stellen voor het publiek. Vooral de partikuliere boscijenaars, die ongeveer 60 % van het bosareaal bezitten, verdienen extra aandacht. Het toekennen van subsidies of een aangepast belastingssysteem zal de privé-eigenaars ertoe aanzetten hun bossen beter te beheren en te verzorgen. Dit zal ongetwijfeld leiden tot een opvoering van de jaarlijkse volumeaanwas.

Ondanks de gemeenschappelijke bosbouwkundige problemen bestaan er, binnen de E.E.G., grote tegenstellingen inzake het te voeren bosbouwbeleid.

Landen zoals Groot-Brittannië en Ierland zijn voorstanders van het kunstmatige, commerciële en monofunktionele bos. Homogene bossen van snelgroeiende naaldboomsoorten worden massaal aangelegd. Het standplaatsevenwicht wordt hierdoor dikwijls verbroken zodat een produktieafname in de toekomst wordt verwacht en het gevaar voor perturbaties toeneemt. Een onzekere toekomstige houtproductie gepaard gaande met een geringe rekreatieve en ekologische funktieverlening van dit bostype, maken de bospolitiek tot een gevaarlijk precedent.

In België, Frankrijk en Duitsland is een toenemend bewustzijn gegroeid inzake het behoud van de standplaatsproductiviteit en het multifunktionele karakter van het bos. Het gebruik van autochtone boomsoorten (vnl. loofhout) in gemengd verband wordt steeds meer door de bosbouwers aangemoedigd. De structuur van deze gemengde loofbossen en de lange bedrijfstijden verhogen de stabiliteit van het bosesysteem. Hierdoor wordt een continue houtproductie gegarandeerd en het gevaar voor perturbaties geminimaliseerd. De geringere jaarlijkse houtproductie, in vergelijking met homogene naaldbossen, wordt in ruime mate gecompenseerd door een betere houtkwaliteit. Vooral deze kwaliteitsprodukten zullen in de toekomst moeilijker in te voeren zijn. Wegens de vermindering van het primaire bos en de toenemende plaatselijke houtverwerking in de tropische landen zullen de prijzen van het kwaliteitshout steeds stijgen en zal het inkopen van ruw hout grote problemen voor de E.E.G. opleveren. Een bestendige produktie van kwaliteits-

hout in gemengde loofbossen zal niet enkel een waarborg zijn voor het behoud van de standplaatsproductiviteit maar zal daarom eveneens een belangrijke economische betekenis hebben.

Een Europese bosbouwstrategie wordt nog extra bemoeilijkt door het voorkomen van uiteenlopende bostypen in Europa. Het sterk aan het landbouwbedrijf gebonden Mediterrane bos, waar het milieubeschermend karakter centraal staat, vormt een grote tegenstelling met het noordelijke bostype, waar de houtproductie primair is. Hierdoor kunnen deze twee bostypen niet aan eenzelfde specifieke bosbouwpolitiek onderworpen worden. Een gemeenschappelijke Europese bosbouwpolitiek zal algemene richtlijnen formuleren, die een vrije keuze van behandeling en bedrijfsvoering mogelijk maakt, maar ervoor waakt dat essentiële principes in verband met bosbehoud en standplaatsproductiviteit gewaarborgd blijven.

M. Kurris

HOUTVERKOPEN IN 1984 IN HET VLAAMSE GEWEST

In de onderworpen bossen van het Vlaamse Gewest werden 127 970 m³ hout verkocht voor de globale som van 123 656 000 fr. :

- Staat	62 575 m ³	voor	74 166 097 fr
- Provincie	1 461 m ³	voor	971 560 fr
- Gemeenten	54 424 m ³	voor	39 651 542 fr
- Openbare Instellingen	9 510 m ³	voor	8 866 801 fr
TOTAAL	127 970 m ³		123 656 000 fr

uit de provincie

GEMEENTE KALMTHOUT OVEREENKOMST TOT INSTELLING VAN EEN BOSRESERVAAT

De gemeente Kalmthout zorgde voor een nieuwe primeur op het gebied van het natuurbehoud.

Deze gemeente, die ook het bijna 900 ha grote staatsnatuurreservaat 'De Kalmthoutse Heide' op haar grondgebied herbergt, ondertekende zopas een overeenkomst met de administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, waarbij iets meer dan 16 ha van de Withoeveseide aan deze administratie werden verhuurd. Deze verhuring gebeurde voor een periode van dertig jaar, met het oog op de instelling van een bosreservaat, in toepassing van de wet op het Natuurbehoud van 1973.

Voor al wie met het natuurbehoud begaan is, is de Withoeveseide een symbool van de eerste strijd voor het behoud van waardevolle natuurgebieden. Hoewel reeds sinds 1942 gerangschikt als beschermd landschap, was dit gebied tot in het begin der zestiger jaren het voorwerp van allerlei verkavelingsplannen. Vanuit de natuurbeschermingsverenigingen rees sterk verzet tegen deze plannen, daar deze heide altijd een uitgelezen buffergebied was van de eigenlijke Kalmthoutse Heide die in 1963 staatsnatuurreservaat werd. Het verzet van deze kringen verhinderde de verkaveling van de Withoeveseide, die in het gewestplan als natuurgebied werd opgenomen.

In het raam van deze bestemming stelde het gemeentebestuur van Kalmthout een bijzonder plan van aanleg vast dat bij koninklijk besluit van 14 maart 1984 werd goedgekeurd en dat het behoud van de vegetatie in haar huidige vorm tot doel had t.b.v. de stille recreatie.

Een gedeelte van het gebied was in 1977 het voorwerp van een wetenschappelijke studie van het Onderzoekscentrum voor Bosbouw van de Gentse Rijksuniversiteit.

Daaruit bleek dat het bestaande bos op volledig natuurlijke wijze tot stand kwam na de branden van 1942. Het heeft zich sindsdien via natuurlijke processen ontwikkeld. Volgens de onderzoekers is dit bos een unicum in Vlaanderen en bezit het een hoge wetenschappelijke waarde. Zij stelden voor dit bos tot bosreservaat te verklaren. Daarin zou de natuurlijke evolutie kunnen worden gevolgd.

Dit was de aanleiding voor de beheerskommissie van het natuurreservaat "de Kalmthoutse Heide" om voor een gedeelte van de Withoeveseide een voorstel tot instelling van een

integraal bosreservaat uit te werken. Dit integraal reservaat beslaat slechts 16 ha van het 71 ha grote gebied. Buiten het reservaat blijft dit gebied vrij toegankelijk voor alle wandelaars.

Verder zal worden getracht in dit gebied een heideleerpad uit te stippelen. Op die wijze komen zowel de inwoners van Kalmthout en omgeving als de natuurliefhebbers en de wetenschapslui aan hun trekken.

W. Vandenbroucke

* * *

PROVINCIE LIMBURG VERKOOP VAN HOUT IN DE ONDERWORPEN BOSSEN IN 1985

Dit jaar werd bijna 76 000 m³ hout verkocht uit de Limburgse onderworpen bossen. Dit is iets minder dan in het rekordjaar 1984 (77 296 m³). De belangstelling voor brandhout is lichtjes verminderd.

Volume

Vergeleken met vorige jaren is de houtverkoop toegenomen. Men voelt goed dat vele bosbestanden in volle produktie komen :

1982 :	47 322 m ³
1983 :	68 492 m ³
1984 :	77 269 m ³
1985 :	75 754 m ³

In totaal werden 2 175 kleine loten als brandhout verkocht aan de bevolking. Het gemiddeld volume per lot was 8.0 m³. In totaal werden 50 loten niet verkocht, samen goed voor 677 m³ (staatsbossen Pijnven, Asbroek, Kraanberg). De verkoop als brandhout bedroeg 24 % van het totale afgeleverde hout. Het volume en het aantal loten is beduidend lager dan vorige jaren :

1982 :	3 848 loten
1983 :	3 353 loten
1984 :	2 791 loten
1985 :	2 175 loten

De dalende stookolieprijzen, het terug in gebruik komen van steenkool en het zuinig verbruik van de nieuwe houtkachels zullen de vraag naar brandhout allicht nog verder doen afnemen.

Verder werd nog 57 823 m³ hout aan de houtkoopman verkocht, dit is 76 % van het globaal tekoop gestelde volume.

Houtprijzen

In 1985 werd voor meer dan 54 miljoen fr. hout verkocht uit de onderworpen bossen in Limburg, hetzij een gemiddelde opbrengst van 3 348 fr./ha, wat zeer goed is voor dergelijke arme gronden.



Corsikaanse den (19 jaar) :
eerste zuiveringsprodukten.

	Volume	Prijs
dunselkappingen	55 470 m ³	34 614 030 fr.
kaalkappingen	20 284 m ³	19 877 769 fr.
	75 754 m ³	54 491 799 fr.

De gemiddelde prijs van het brandhout, verkocht aan de bevolking, bedraagt 4 420 fr./lot of 563 fr./m³.

De verkoop aan de houtkoopman bracht 44 887 839 fr. op, dit is 776 fr./m³.

De prijzen van de dunselkappingen zijn vrij konstant gebleven. De prijzen van de kaalkappingen zijn opnieuw met 10 % gestegen.

Enkele beschouwingen en besluiten

- De gemiddelde prijzen van het dunsel brandhout zijn lichtjes gestegen : 530 fr. tegenover 469 fr./m³ verleden jaar.
- De gemiddelde prijzen van het dunsel van de gewone den voor de houtkoopman zijn dezelfde als verleden jaar :

40/60	600 fr.
70/89	700 fr.
90/119	800 fr.
120/149	850 fr.
- Voor Corsica wordt 50 à 100 fr./m³ meer gegeven. Voor kaalkappingen van gewone den wordt 900 à 1 000 fr./m³ gegeven.
- Vele oude Pinus sylvestris betanden worden te lang op stam bewaard. Indien geen zaaghout kan verkregen worden, moeten deze tijdig omgezet worden.
- De totale opbrengsten van het brandhout zijn met 6 % gedaald. Het aanbod moet nog lichtjes verminderd worden (5 %).
- In totaal werden ongeveer 801 000 bomen verkocht waarvan 366 000 stuks of 46 % als brandhout ; gemiddeld 26 fr./boom en 435 000 stuks of 54 % aan de houtkoopman.

F. Dufrane

uit de vereniging

VERSLAG VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE VLAAMSE BOSBOUWVERENIGING V.Z.W.

Plaats en datum : Buggenhout, 1 maart 1986.

Agenda	: 9.45 u.	: Administratieve en bestuurlijke verslagen. Samenstelling Raad van Bestuur.
	10.15 u.	: Uitreiking "Groene Wimpel" aan de gemeente "Vosselaar"
	10.25 u.	: Toespraak door Prof.dr. H. Bocken, Seminarie voor Burgerlijk en Vergelijkend Recht, R.U.G. "Het probleem van kappen en ontbossen".
	11.10 u.	: Discussie met panel.
	12.00 u.	: Receptie.
	13.00 u.	: Gezamenlijk middagmaal.

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom. In een inleidende toespraak verwijst hij naar een nota "Basispunten voor Beleidsopties in de Bosbouw", die door de Vlaamse Bosbouwvereniging, samen met het Syndikaat voor Boseigenaars en Houtproducenten in Vlaanderen, werd opgesteld. Deze nota werd aan minister J. Lenssens overhandigd. Daarin worden 3 prioriteiten gesteld, namelijk :

- onverwijld afhandelen van het ontwerp bosdecreet ;
- uitbreiding van het bosbestuur ;
- oprichting van het Vlaams Instituut voor Bosbouwkundig Onderzoek.

Uit een recent onderhoud met de minister is gebleken, dat hij positief staat voor een snelle afhandeling van het bosdecreet.

Het kasverslag werd aan de algemene vergadering voorgelegd. Het werd zonder opmerkingen eenparig goedgekeurd.

De Raad van Bestuur werd aangepast. De door het lot aangeduide ontslag nemende leden werden met handgeklap opnieuw aangeduid. Het betreft : de heren Vandenbroucke W., Martens N., Vitse T., Verbakel M., Kervijn J., De Moffarts M., Dufrane F. en Janssens F. De heer Huygh A. heeft gevraagd om van zijn opdracht ontslagen te worden, gezien hij met pensioen gaat. In zijn plaats werd de heer B. Meuleman aangesteld.

De Groene Wimpel werd uitgereikt aan de gemeente Vosselaar. Hij werd gegeven omwille van de bijzondere medewerking van de gemeente aan de herdenking van A. Ghijs en aan de opening van de Week van het Bos 1985. Dankzij de gemeente Vosselaar is de Vlaamse Bosbouwvereniging er in geslaagd een manifestatie te organiseren rond de persoon die in 1667 de eerste den gezaaid heeft in de Kempen.

Als gastspreker handelde Prof.dr. H. Bocken van het Seminarie voor Burgerlijk en Vergelijkend Recht, R.U.G., over "Het probleem van kappen en ontbossen".

Ter inleiding wees hij kort op een viertal wetten, die terzake belangrijk kunnen zijn, maar die meestal weinig of geen problemen meebrengen.

1. Het boswetboek van 1854.
Het is geldig voor de openbare bossen. Het regelt o.m. alle kappingen in deze bossen. Er is een goedgekeurde bedrijfsregeling. Voor ontbossen van onderworpen bossen is een wet of een ministerieel besluit nodig.
2. De grendelwet van 1931.
Regelt overmatige kappingen in privé-bossen, maar wordt in de praktijk niet toegepast.
3. De wetgeving op monumenten en landschappen (1931, 1976).
Klassering kan beperkingen inhouden op het kappen van bomen.
4. De wet op het natuurbewoud van 1973.
In zekere mate belangrijk voor natuurreservaten, bosreservaten en natuurparken.

De belangrijkste en tevens meest betwiste reglementering wordt gegeven door de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de Ruimtelijke Ordening en de Stedebouw. Art.44 zegt :

"Niemand mag zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het College van Burgemeester en Schepenen (...)

2° ontbossen, ...

3° alleenstaande, hoogstammige bomen vellen binnen de groene ruimten van een goedgekeurd plan van aanleg, evenmin als bomen die staan in een goed waarvoor een verkavelingsvergunning is afgegeven".

Een eerste vraag hierbij is, wat ontbossen is. In de wetgeving is hieromtrent niets aangegeven, precies zoals er ook niet staat wat een bos is. Het gevolg is, dat het begrip ontbossen op een verschillende wijze geïnterpreteerd wordt. Algemeen wordt hedendaags wel aanvaard, als gevolg van allerlei bijkomende uitleg en rechtspraken, dat ontbossen een "bestemmingswijziging van de grond" inhoudt. Dit betekent bv. van een bos een bouwzone, een landbouwgrond of industriegrond maken.

Dit wil zeggen, dat een eigenaar geen vergunning moet vragen voor een eindkap of kaalkap, gevolgd door een heraanplanting of een natuurlijke bezetting, en ook niet voor een normale onderhoudskapping (= dunning).

Omtrent de alleenstaande bomen is de verwarring zeer groot. Er zijn volgende onduidelijkheden : er is niet bepaald wat "alleenstaand" is, wat "hoogstammige bomen" zijn en wat een "groene ruimte" is.

Veel onduidelijkheid bestaat er ook over de gemeentelijke bouwverordeningen inzake het kappen van bomen, die zich steunen op de art. 59 en 60 van de wet van 29 maart 1962. Het staat wel vast, dat deze reglementen enkel mogen uitgevaardigd worden om te voorzien in :

"de fraaiheid van de bouwwerken en hun omgeving alsmede in de schoonheid van de wegen, hun toegangen en hun omgeving".

Deze reglementering kan dus enkel wettig zijn voor bomen rond bouwwerken en langs wegen en hun omgeving.

Hierbij blijven diverse vragen, o.a. heeft dit ook betrekking op bossen, op de normale onderhoudskappen in bossen, kan een kapping of een eindkap geweigerd worden als het de bedoeling is te herbeplanten, hoever reikt de omgeving, onder welke vorm kunnen heraanplantingsvoorwaarden opgelegd worden, enz. ... ?
De gemeentelijke reglementeringen zijn dus zeer diskutabel.

Het K.B. van 28.12.1972 houdende ... heeft normalerwijze geen betekenis voor het kappen van bomen. Het zou eventueel een betekenis kunnen hebben voor deze gebieden die geklasseerd zijn als natuurgebied met wetenschappelijke waarde.

De algemene konklusie is, dat de wetgeving inzake kappen van bomen zeer betwistbaar is en dringend moet aangepast worden. Het voorgestelde ontwerp van bosdecreet zou een eerste zeer belangrijke stap kunnen zijn.

In het kader van de bospraktijklessen, ingericht in het voorjaar 1986, worden voor de kursisten 2 ekskursies georganiseerd

1. Ekskursie in het privé-bos van Prins de Merode te Westerlo op zaterdag 31 mei.
Samenkomst : 9.45 u. (abdij Tongerlo)
Leiding : ir. Naets, beheerder
2. Ekskursie in het Buggenhoutbos te Buggenhout op zaterdag 7 juni.
Samenkomst : 9.45 u. (boskapel)
Leiding : ir. E. Peyskens, houtvester
G. Van Gucht, technisch beambte



De héél, héél grote problemen

In uw nummer 1 van dit jaar van de Boskrant, schrijft "Diogenes" onder meer het volgende : "Grond van de zaak is dat onze maatschappij dreigt uiteen te vallen in een chaos van belangengroepjes, waarmee zelfs de Pol (hier is niet bedoeld V.D.B., en ook niet Pol, de huizenbouwer) geen raad meer weet, want die houdt zich alleen nog bezig met heel, heel grote problemen en leeft nu anders".

Dat hier mijn persoon bedoeld wordt, mag voor een aandachtig Boskrant-lezer (zijn er ook andere ?) duidelijk zijn. Ik mag "Diogenes" er dan ook graag op wijzen dat

1. ik altijd geleege heb zoals ik nu leef, en ik bijgevolg nu niet anders leef ;
2. ik maar al te best raad weet met de problemen waarover hij schrijft (de al jaren aanslepende tegenstelling tussen leden van de Vlaamse Bosbouwvereniging en sommige mensen uit de natuur- en milieubeweging, met een andere kijk op bosbouw, met name) : ik heb de Vlaamse Bosbouwvereniging daarover al meermaals geschreven nadat uit brieven van de vereniging aan mij bleek dat zij er geen raad meer mee wist en daarom bij mij kwam informeren ;
3. een mogelijkheid tot oplossing van dat probleem hierin kan schuilen dat er doorgepraat wordt tussen de "tegenstanders" (en wij maar energie verschieten op mekaar alsof we geen gezamenlijke tegenstanders hadden die véél belangrijker zijn om te bekampen). Ik heb dat gevraagd aan die enkele mensen uit de natuur- en milieubeweging, en zij zijn bereid. Het zijn echter de leden van de Vlaamse Bosbouwvereniging die hierbij betrokken zijn die niet willen praten - zo heeft de vereniging me toch meegedeeld ;

4. ik zelf nog mee aan de basis gelegen heb van een georganiseerde poging in die zin, al was het onderwerp toen ruimer dan alleen die interne strijdtoneelen. Een poging waar de Vlaamse Bosbouwvereniging wel in meewilde, en die vrij onduidelijk verwaterd is ;
5. ik het nogal grof vind van "Diogenes" de zaken zo voor te stellen alsof ik alleen met de heel, heel grote problemen bezig ben : laat me iets opsommen
 - ik volg nog actief alle samenkomsten van het Schotens Aktiekomitee Leefmilieu, van Red de Voorkepen en van Benegora (allemaal lokaal werk) ;
 - ik heb er, samen met één andere persoon, voor gezorgd dat een reeks afvalhandelaars werden aangehouden en diverse gangsterfirma's ter zake werden gesloten : de akties van het Antwerpse gerecht waren voor een belangrijk gedeelte gebaseerd op onze gegevens ;
 - ik heb nog diverse dossiers geschreven over bijzonder lokale kwesties en heb daarover meermaals indringende gesprekken gevoerd met lokale verantwoordelijken ;
 - ik neem deel aan diverse akties in mijn eigen streek : van APOL, van Greenpeace, en ga zo maar door ;
 - ik schrijf geregeld artikels in erg lokale bladen, uiteraard zonder vergoeding ;
 - ik heb dagen gewerkt aan een uiteenzetting bij de jaarlijkse samenkomst van de Vlaamse Bosbouwvereniging, door hen gepubliceerd, over bosbouw in Europa (tenzij dat ook zo'n heel, heel groot probleem is dat volgens "Diogenes" niets terzake doet ;
 - en zo zou ik nog een tijdje kunnen doorgaan.
6. Afgezien daarvan behoud ik mij het recht voor mij te interesseren voor de aftakeling van het tropisch regenwoud, voor de bosbouwpolitiek in de 3de wereld en voor de groveschending der mensenrechten in Guatemala.
7. Bijgevolg : soms 'tuit uw ton kruipen, Diogenes, ogen opentrekken en zien wat er echt gebeurt, ook met mij, lid overigens van de raad van beheer van uw Vlaamse Bosbouwvereniging.

Paul Staes, Schoten

buitenland

TOGO - EEN LAND VOOR BOSBOUWERS ?!

Afrika staat al een tientaal jaar in de aktualiteit : droogte, honger, slechte economische toestand. Togo is tot nog toe gespaard gebleven van al te grote tegenspoed. Nochtans heeft het noorden van het land toch ook zijn deel gehad van de droogteproblematiek. De laatste vijf jaar is de neerslag 20-30 % lager dan wat men normaal mag verwachten. Naast dit natuurlijke gegeven is er nog de menselijke faktor. De bevolking neemt er in absoluut aantal toe, wat een verhoogde druk op het land voor gevolg heeft. Dit, gekombineerd met de weinig milieuvriendelijke landbouwmethodes, maakt dat de bodem de laatste jaren sterk in kwaliteit is verminderd, wat de opbrengsten doet dalen. Meer mensen betekent ook een grotere behoefte aan brandstof. Konkreet gezien geeft dit een grotere vraag naar brandhout. En ook hier wringt het schoentje (natuurlijk !). De Afrikaan neemt het hout weg uit de natuurlijke bestanden, maar plant zelf nooit bomen aan. Zolang de bevolkingsdruk klein tot onbestaande is, kan je die filosofie hanteren maar de laatste jaren is dit bevolkingsgegeven duidelijk veranderd.

De Togolese regering heeft hier een "oplossing" voor gevonden. Na een recente verordening is het verboden om zomaar bomen te kappen. Zelfs het recupereren van omgewaaide bomen en afgekraakte takken is vrijwel onmogelijk. Voor een van deze ak-



tiviteiten is een toelating nodig, en moet een som geld betaald worden die evenredig is met het gerecupereerde houtvolume, of de lengte van de omgehakte stam. Deze sommen zouden volgens een presidentieel dekreet worden vastgelegd, maar dat is tot op heden nog niet gebeurd, wat dus de deur openzet voor willekeur bij de controlerende diensten (korruptie !).

De hierboven vermelde verordening komt rijkelijk laat. In het noorden staan hoofdzakelijk nog enkel nutsbomen (mango, borassuspalm, boterboom) verspreid over het landbouwareaal. Enkel op rotspartijen en moeilijk te bereiken plaatsen staan nog wat overblijfselen van wat vroeger een heel gediversifieerde vegetatie was. Wat overblijft heeft meestal een sakrale waarde. Het bos, de bomen en de vegetatie in het algemeen maken immers deel uit van

het traditionele socio-kulturele systeem. Iedere clan, en iedere familie binnenin die clan, heeft een bepaalde soort boom waar een taboe op rust. Aan die bomen wordt niet geraakt. Het is de traditionele genezer die deze boom aanduidt, en die ook de kennis over de lokale flora en haar eigenschappen, die generaties lang is verzameld, met zich meedraagt en gebruikt.

Voor de lokale bevolking zijn alle bomen en planten een geschenk van God. Dit verklaart hun sociaal religieuze betekenis. In deze kontekst is het duidelijk dat een boom planten weinig betekenis heeft. Dit verklaart het gebrek aan traditie op dit vlak - zoals gezegd, Afrikanen planten geen bomen - en, afgeleid, de moeilijkheden die men ondervindt om het planten van bomen te promoten.

En toch is dit laatste punt een absolute noodzaak geworden. Bij gebrek aan alternatieven, en betaalbare, brandstoffen moet de brandhoutvoorziening actief aangepakt worden. Bomen planten dus ! Bomen leveren, naast brandhout, ook nog werkhout voor konstrukties en werktuigen, en zijn een middel om aan erosiebestrijding te doen.



Houtskool-verkoopster

Maar om tot een actieve politiek van boomaanplantingen te komen zal men eerst nog wat problemen moeten oplossen.

Via voorlichting zal men het gebrek aan traditie terzake moeten tegengaan, en zal de bevolking ook de aangeboden boomsoorten moeten leren aanvaarden (de best groeiende soorten zijn niet altijd lokaal gekend of gewaardeerd).

Ekonomisch, en psychologisch, is het niet leuk planten te moeten verzorgen die maar na 10 tot 20 jaar oogstbaar zijn. Dit resulteert in een gebrek aan motivatie bij de lokalen om aangeplante bomen ook nog eens te verzorgen. Bovendien garandeert de huidige wetgeving niet eens dat je de boom die je zelf ooit plantte ook nog mag omhakken. De wetgeving zal dus aangepast moeten worden. In sommige gevallen zal ook de prijs van het plantgoed te hoog zijn. Dit betekent een bijkomende drempel voor de potentiële planter. Tenslotte moet men goed weten tot wie men zich zal richten wanneer men bomen wil geplant krijgen. Tot nog toe hebben heel wat projektinterventies zich tot de mannen gewend (vanuit een Westerse, mangerichte filosofie), maar uiteindelijk zijn het de vrouwen die het hout verzamelen en gebruiken. Het is dus maar logisch dat het de vrouwen zijn die betrokken worden bij de aanplant en de verzorging van de bomen.

Uit wat voorafgaat is het overduidelijk : Togo heeft behoefte aan bosbouwers, en aan projekten die oog hebben voor het behoud van de natuurlijke vegetatie en het vergroten van de houtreserves. Ook Togo is dus een land waar bosbouwers aan hun trekken moeten, en kunnen, komen !

P. Van Damme

De Biologische Waarderingskaarten van België.

In 1978 is men gestart met het opstellen van "de biologische waarderingskaarten van België". In die periode bestond er geen echte inventaris van de natuur, laat staan een beoordelingsmethode van de landschappen. De bevoegde overheid beschikte toen niet over de nodige instrumenten om een degelijk advies te formuleren in verband met leefmilieuproblemen.

Teneinde dit groots werk uit te voeren werd door de Minister die het leefmilieu onder zijn bevoegdheid had, beroep gedaan op 11 universitaire- en wetenschappelijke centra. In elk centrum werden verschillende mensen (biologen, landbouwingenieurs) aangeworven om het karteringswerk uit te voeren. De redactie van de begeleidende brochures werd aan dezelfde mensen toevertrouwd. Het inventarisatiewerk van het ganse grondgebied is nu praktisch voleindigd. De begeleidende brochures worden drukklaar gemaakt. Kaarten en teksten worden gedrukt.

Het coördinatiecentrum verzamelt de gegevens en maakt ze drukklaar. Haar grootste zorg is de uniformiteit bij inventarisatie en waardering.

Het coördinatiecentrum is ook verantwoordelijk voor publikatie en verkoop. Het zal instaan voor de follow-up van de gegevens.

Inventaris

De inventaris van de vegetatietypes is gebeurd volgens een uniforme lijst van karteringseenheden.

De lijst bevat een aantal klassen die meestal overeenkomen met vegetatiekundige formaties. In elke klasse worden een aantal eenheden onderscheiden waarvoor een diagnostische soortenlijst is opgesteld.

In principe wordt elke eenheid groter dan 25 are gekarteerd. Kleine lineaire elementen (bomenrijen, hagen, veedrinkputten, ...) worden meestal niet afzonderlijk aangegeven, maar in complex met de omringende vegetatie (weide, ...).

In de bossen en bomenrijen worden de ingeplante boomsoorten aangegeven met een symbool.

Waardering

De waardering berust op objectieve criteria: zeldzaamheid, biologische waarde, kwetsbaarheid, vervangbaarheid. Zij wordt op de kaarten weergegeven door drie kleuren.

Faunistisch interessante gebieden kunnen aan de hand van horizontale arcering aangegeven worden.

Oude plassen, moerassen, slikken en schorren, soortenrijke halfnatuurlijke graslanden en hooilanden worden donkergroen.

Alle bossen in Vlaanderen worden groen (in Wallonië blijven naalddhoutaanplanten wit).

Alle "echte" bossen (voor zover niet duidelijk "aanplantingen") worden donker-

groen. Meestal zijn het bossen die sinds eeuwen "bos" zijn.

Aanplanten (dennenaanplanten, populierenaanplanten, recente aanplanten van andere loofhoutsoorten,...) worden lichtgroen.

Algemeen kan men reeds (verschillende kaartensets zijn nog in druk) zeggen dat de grootste oppervlakte waardevol en zeer waardevol gebied in Vlaanderen uit bos bestaat.

Biologisch zeer waardevolle graslanden en hooilanden, moerassen, heiden, duinen en schorren zijn eerder zeldzaam.

Uitzondering hierop zijn de kuststreek waar de biologisch zeer waardevolle gebieden hoofdzakelijk bestaan uit duinen, vochtige graslanden, kleine moerassen.. In bepaalde delen van de Kempen komt nog relatief grote oppervlakte heide voor (al dan niet met opslag van bomen).

Gebruik van de kaarten

Belangrijk hierbij is te vermelden dat de kaarten aangevuld worden door begeleidende teksten die de interpretatie ervan mogelijk maken.

De kaarten kunnen gebruikt worden op alle niveaus van het beleid (gemeente, provincie, regio, ...) en zijn voor het onderwijs (biologie, natuur- en boseducatie) zeer nuttig.

Wat natuurbehoud en bosbouw betreft zijn zij van grote waarde:

- we beschikken over een volledige inventaris van alle vegetatietypes zodat de relatieve zeldzaamheid van diverse bostypes kan bepaald worden.

- hieruit kan men bepalen welke vegetatietypes absoluut moeten worden beschermd; waar mag worden bebost?

- de kaarten bevatten nuttige inlichtingen voor het oprichten van een representatief net van natuur- en bosreservaten. In het bijzonder voor de bossen geven ze aan waar de aanleg van "bosreservaten" aangewezen is; dit om de typische bosgezelschappen te behouden.

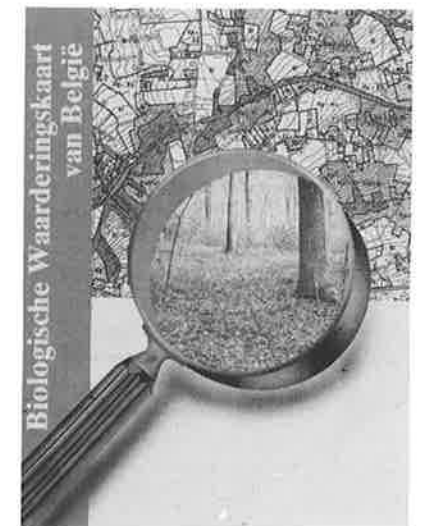
- kaarten en brochures geven aanwijzingen voor het "natuurlijker" beheren van de bossen.

Samenvattend kan men zeggen dat onze natuurgebieden en bossen dankzij deze kaarten een bijkomende "bescherming" genieten.

De specifieke gebruiksmogelijkheden voor natuurbehoud en bosbouw zijn zeer groot.

Het regelmatig bijhouden van de gegevens is noodzakelijk.

M. Frisque



B.N.V.R. BOSSENDAG

Jaarlijks organiseert de Belgische Natuur- en Vogelreservaten v.z.w. een studiedag rond een thema dat in de natuurbehoudsaktualiteit staat. Dit jaar werd gekozen voor een "BOSSENDAG", die zal doorgaan in de R.U.G. te Gent, Ledeganckstraat 35 (9.30 u - 16.30 u) op 14 juni 1986. Op deze dag is het de bedoeling de verschillende visies en standpunten naar voor te brengen.

Het thema is uiteraard aktueel temeer omdat er een Bosdecreet op stapel staat dat het meer dan 130 jaar oude Boswetboek moet vervangen. Het zal ook van toepassing zijn op de privé-bossen, waardoor zeer belangrijke opties worden genomen voor 8 % van het totale Vlaamse grondgebied.

De Bossendag van zaterdag 14 juni moet een hefboom worden om in dialoog met de betrokken partijen (natuurbeschermers, bosbouwers, wetenschappers en overheid) een natuurbehoudsperspektief voor het Vlaamse Bosbeleid en -beheer te formuleren.

Voor alle inlichtingen : Sekretariaat Brussel
02/648.37.46

HEIDE IN LIMBURG : EKOLOGISCH SCHOOLPROJEKT

Het Provinciaal Natuurcentrum te Rekem, een Limburgse instelling die de Limburgse landschappen en natuurgebieden wil valoriseren, gebruikt de heide als biotoop om een edukatieve werking te ontwikkelen. Binnenkort komt een monografie uit over "heide in Limburg". Vanaf dit jaar worden er ook studieverblijven georganiseerd over hetzelfde thema. En tenslotte wordt een projekt opgezet voor scholen, zowel voor het basis- als voor het sekundair onderwijs.

Deze projekten zijn uitgewerkt voor twee reservaten : de Vallei van de Ziepbeek en de Mocheise heide. Het Provinciaal Natuurcentrum zorgt, naast begeleiding, ook voor terreinmaterialen en dokumentatie.

Wie met de klas op deze manier wil kennis maken met de fascinerende wereld van onze heide, kan kontakt nemen met het Provinciaal Natuurcentrum Rekem, Populierenlaan 30, 3620 Rekem, tel. 011/71.44.44. Het projekt start op 1 mei 1986.

MILIEUZAKBOEKJE

Omdat milieuproblematiek wel altijd aktueel zal zijn en omdat de informatie over wat kan, mag, niet mag en moet met betrekking tot ons leefmilieu tot nu toe verspreid zat over honderden wetten, KB's, EEG-richtlijnen, decreten, gemeentereglementen, enz. heeft Kluwer alle beschikbare aktuele gegevens hieromtrent samengebracht in één handig boekje : het MILIEUZAKBOEKJE.

Er is een duidelijke nood ontstaan aan een recent praktijkgericht overzicht van het milieurecht. Het Milieuzakboekje van Kluwer biedt een volledig overzicht van alle voor het Vlaamse Gewest geldende wettelijke bepalingen terzake, of die nu lokaal, regionaal, nationaal of internationaal zijn.

Het wil de burger praktische informatie bieden over zijn rechten en plichten met betrekking tot het leefmilieu. Een overzicht van zijn inspraakmogelijkheden en een bespreking van de informatieverstrekking door de overheid maken het praktische deel van het Milieuzakboekje helemaal volledig.

De auteurs zijn experts terzake die de materie niet alleen volledig meester zijn maar ze ook beroepshalve dagelijks in de praktijk toepassen.

Het Milieuzakboekje kan worden besteld bij :

Kluwer rechtswetenschappen
Santvoortbeeklaan 21-23
2100 Deurne-Antwerpen
Tel. 03/325.68.80

FOLDER "HET HAGEVEN"

Het Provinciaal Natuurcentrum Rekem maakte zopas een mooie folder over het natuurreservaat "het Hageven" dat ten noorden van Heerpest is gelegen. In tekst en beeld wordt de rijkdom van het gebied uit de doeken gedaan : genoemd naar één van haar vennen, bevat het Hageven ook vijvers, duinen met knoestige dennen en veel heide. Langs de kronkelende Dommel liggen frisgroene weilanden en langgerekte populierenbossen. Aan de hand van een kaart krijgt de wandelaar de kans om het gebied in al haar facetten te verkennen. Deze folder kan besteld worden (min. 5 exemplaren) bij het Provinciaal Natuurcentrum, Populierenlaan 30, 3620 Lanaken-Rekem, tel. 011/71.44.44.